

EGZEKUCJA Z RUCHOMOŚCI

Anna Hrycaj

BIBLIOTEKA SĄDOWA

EGZEKUCJA Z RUCHOMOŚCI

Anna Hrycaj

BIBLIOTEKA SĄDOWA

Wolters Kluwer

WARSZAWA 2022

Stan prawny na 19 sierpnia 2022 r.

Recenzent

Dr hab. Tadeusz Zembrzusi, prof. UW

Wydawca

Małgorzata Stańczak

Redaktor prowadzący

Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne

Trzy kropki Joanna Maź

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2022

ISBN 978-83-8286-813-5

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 728 313 462

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
---------------------	---

Wstęp	11
-------------	----

Rozdział 1

Zagadnienia wprowadzające	13
---------------------------------	----

1.1. Sposoby dochodzenia zaspokojenia z ruchomości	13
--	----

1.1.1. Uwagi ogólne	13
---------------------------	----

1.1.2. Umowne zaspokojenie zastawnika zastawu rejestrowego	15
---	----

1.1.3. Umowne zaspokojenie przewidziane w umowie przewłaszczenia na zabezpieczenie	17
---	----

1.1.4. Egzekucja sądowa z ruchomości	17
--	----

1.1.5. Egzekucja administracyjna z ruchomości	18
---	----

1.1.6. Zaspokojenie z ruchomości w postępowaniu upadłościowym	20
--	----

1.2. Egzekucja z ruchomości w ujęciu historycznym	26
---	----

Rozdział 2

Przedmiot egzekucji z ruchomości	33
--	----

2.1. Pojęcie rzeczy, części składowej rzeczy oraz przynależności	33
---	----

2.1.1. Pojęcie rzeczy	33
-----------------------------	----

2.1.2. Pojęcie części składowej rzeczy	34
--	----

2.1.3. Pojęcie przynależności	38
-------------------------------------	----

2.2. Pojęcie ruchomości	39
-------------------------------	----

2.3. Podział ruchomości	41
-------------------------------	----

2.4. Ruchomość zbiorowa i zbiór ruchomości	44
2.5. Ciało człowieka, tkanki, narządy	48
2.6. Zwierzęta	49
2.7. Energia, woda, gazy, kopaliny	51
2.8. Urządzenia przesyłowe	52
2.9. Ruchomości o szczególnym znaczeniu historycznym, naukowym, artystycznym	54
2.10. Pieniądze, kryptowaluty, papiery wartościowe	57
2.11. Ograniczenia przedmiotowe egzekucji z ruchomości	58

Rozdział 3

Uwagi szczególne o przesłankach procesowych egzekucji z ruchomości	73
---	-----------

Rozdział 4

Wszczęcie egzekucji z ruchomości	78
4.1. Właściwość organu egzekucyjnego	78
4.2. Wniosek o skierowanie egzekucji do ruchomości dłużnika zawarty we wniosku egzekucyjnym	80

Rozdział 5

Przebieg egzekucji z ruchomości	83
5.1. Zajęcie ruchomości	83
5.1.1. Istota zajęcia	83
5.1.2. Zajęcie ruchomości jako pierwsza czynność egzekucyjna	84
5.1.3. Dopuszczalność zajęcia	84
5.1.4. Obrona przed zajęciem	95
5.1.5. Przebieg zajęcia	96
5.1.5.1. Zawiadomienie o terminie zajęcia	96
5.1.5.2. Obecność podczas zajęcia	96
5.1.5.3. Moment dokonania zajęcia	97
5.1.5.4. Protokół zajęcia	98
5.1.5.5. Doręczenie odpisu protokołu zajęcia i powiadomienie o dokonaniu zajęcia	100
5.1.5.6. Oszacowanie ruchomości	102
5.1.5.6.1. Przedmiot oszacowania	102

5.1.5.6.2. Istota oszacowania	103
5.1.5.6.3. Przebieg oszacowania	105
5.1.5.6.4. Zaskarżenie oszacowania	107
5.1.6. Uzewewnętrznienie zajęcia	114
5.1.7. Przerwanie zajęcia	114
5.1.8. Ponowne zajęcie	115
5.1.9. Skutek zajęcia	115
5.1.10. Prawnokarna ochrona zajęcia	117
5.1.11. Dozór nad zajętymi ruchomościami	118
5.2. Sprzedaż ruchomości	132
5.2.1. Uwagi ogólne	132
5.2.2. Sprzedaż pozalicytacyjna	134
5.2.3. Sprzedaż licytacyjna	139
5.2.3.1. Uwagi ogólne	139
5.2.3.2. Wyznaczenie i obwieszczenie o licytacji ...	140
5.2.3.3. Przetarg	144
5.2.3.3.1. Pojęcie przetargu	144
5.2.3.3.2. Udział w przetargu	145
5.2.3.3.3. Rękojmia	147
5.2.3.3.4. Przebieg przetargu	150
5.2.3.3.5. Przybicie	152
5.2.3.3.6. Obowiązki nabywcy	159
5.2.3.3.7. Nabycie rzeczy	160
5.2.3.3.8. Druga licytacja oraz przejęcie ruchomości na własność	160
5.2.4. Sprzedaż w drodze licytacji elektronicznej	162

Rozdział 6

Skutki nabycia ruchomości	171
--	------------

Rozdział 7

Umorzenie postępowania egzekucyjnego co do rzeczy niesprzedanej lub nieprzejętej na własność	174
---	------------

Wzory	177
Wzór nr 1. Wniosek o wszczęcie egzekucji z ruchomości	179
Wzór nr 2. Zawiadomienie dłużnika o wszczęciu egzekucji	181

Wzór nr 3. Zawiadomienie współwłaścicieli o zajęciu	191
Wzór nr 4. Zawiadomienie wierzyciela o terminie zajęcia	193
Wzór nr 5. Wniosek wierzyciela o sprawdzenie zajęcia	195
Wzór nr 6. Protokół zajęcia ruchomości	197
Wzór nr 7. Zawiadomienie osoby wskazanej jako właściciel o zajęciu	204
Wzór nr 8. Zawiadomienie nabywcy zajętej ruchomości o stanie postępowania egzekucyjnego	207
Wzór nr 9. Postanowienie komornika o odebraniu dłużnikowi zarządu nad zajętą ruchomością i oddaniu rzeczy pod dozór innej osobie	210
Wzór nr 10. Zawiadomienie komornika o zamierzonej zmianie miejsca przechowywania rzeczy	213
Wzór nr 11. Zgoda dłużnika na sprzedaż ruchomości z wolnej ręki	215
Wzór nr 12. Zawiadomienie wierzyciela o sprzedaży ruchomości z wolnej ręki	217
Wzór nr 13. Sprzeciw wierzyciela co do sprzedaży ruchomości z wolnej ręki	219
Wzór nr 14. Obwieszczenie o sprzedaży ruchomości z wolnej ręki	221
Wzór nr 15. Obwieszczenie o licytacji ruchomości	224
Bibliografia	227

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- k.c.** – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1360 ze zm.)
- k.k.** – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.)
- Konstytucja RP** – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- k.p.c.** – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 ze zm.)
- pr. restr.** – ustawa z 15.05.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2021 r. poz. 1588 ze zm.)
- pr. upadł.** – ustawa z 28.02.2003 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 2022 r. poz. 1520)
- r.p.l.e.r.** – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 7.09.2016 r. w sprawie sposobu przeprowadzenia licytacji elektronicznej ruchomości w sądowym postępowaniu egzekucyjnym (Dz.U. poz. 1431)
- r.p.l.r.** – rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 29.07.2016 r. w sprawie sposobu przeprowadzenia licytacji ruchomości (Dz.U. poz. 1205)
- r.p.s.p.e.** – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 27.10.1932 r. – Prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym (Dz.U. Nr 93, poz. 803)
- u.k.s.** – ustawa z 22.03.2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2022 r. poz. 1168 ze zm.)
- u.k.w.h.** – ustawa z 6.07.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. z 2022 r. poz. 1728)

- u.o.z.** – ustawa z 21.08.1997 r. o ochronie zwierząt (Dz.U. z 2022 r. poz. 572)
- u.p.e.a.** – ustawa z 17.06.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2022 r. poz. 479 ze zm.)
- u.z.r.** – ustawa z 6.12.1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (Dz.U. z 2018 r. poz. 2017)

Inne

- KZS** – Krakowskie Zeszyty Sądowe. Orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Krakowie w sprawach karnych
- OSA** – Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
- OSNC** – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
- OSNCP** – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna i Pracy
- OSNKW** – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
- OSP** – Orzecznictwo Sądów Polskich
- PES** – Problemy Egzekucji Sądowej
- SA** – sąd apelacyjny
- SN** – Sąd Najwyższy
- SR** – sąd rejonowy
- WSA** – wojewódzki sąd administracyjny

WSTĘP

Przymusowe dochodzenie roszczeń, które jest uruchamiane w sytuacji gdy dłużnik nie spełnił świadczenia dobrowolnie, może mieć charakter indywidualny lub generalny. Postępowaniem, które ma charakter zbiorowy, tj. w celu zaspokojenia wszystkich wierzycieli obejmuje cały majątek dłużnika, jest postępowanie upadłościowe. Natomiast postępowaniem o charakterze indywidualnym, tj. z reguły zmierzającym do zaspokojenia jednego wierzyciela, jest postępowanie egzekucyjne¹. W literaturze rozróżnia się pojęcia egzekucji oraz postępowania egzekucyjnego. Egzekucja to zastosowanie przez powołane do tego organy państwowe przewidzianych prawem środków przymusu w celu uzyskania od dłużnika świadczenia należnego wierzycielowi na podstawie tytułu wykonawczego². Natomiast przez właściwe postępowanie egzekucyjne należy rozumieć ogół czynności związanych z egzekucją, rozpoczętych złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji. Pojęcie postępowania egzekucyjnego jest więc szersze, gdyż oprócz egzekucji w znaczeniu wskazanym wyżej obejmuje również czynności początkowe, np. wezwanie do uiszczenia opłaty, oraz czynności końcowe, np. zwrot wierzycielowi tytułu wykonawczego³.

W zależności od tego, jaki organ jest upoważniony do przeprowadzenia egzekucji, rozróżniamy egzekucję sądową i administracyjną.

¹ Na temat istoty egzekucji oraz kształtu sądowego postępowania egzekucyjnego zob. *Prawa wierzyciela a ochrona dłużnika w egzekucji sądowej. Teoria i praktyka*, red. H. Bednorz-Godyń, A. Marciniak, Warszawa 2022.

² Por. J. Jankowski, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2000, s. 36–37 i powołana tam literatura.

³ A. Hrycaj, *Egzekucja praktyczna*, Poznań 2011, s. 64.

W zakresie egzekucji sądowej zgodnie z art. 758 k.p.c. sprawy egzekucyjne należą do właściwości sądów rejonowych i działających przy tych sądach komorników. O właściwości rzeczowej organów egzekucyjnych zasadniczo rozstrzyga art. 759 § 1 k.p.c., stanowiąc, że czynności egzekucyjne są wykonywane przez komorników z wyjątkiem czynności zastrzeżonych dla sądów. Przepis ten wskazuje, że podstawowym organem egzekucyjnym jest komornik, a sąd wykonuje tylko niektóre czynności egzekucyjne wyraźnie w ustawie wskazane.

Stronami postępowania egzekucyjnego są wierzyciel egzekwujący i dłużnik, tj. podmioty, na rzecz których lub przeciwko którym zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne zgodnie z tytułem wykonawczym. Jako wierzyciel określany jest podmiot, któremu zgodnie z treścią tytułu wykonawczego należy się określone świadczenie i który dąży do uzyskania tego świadczenia w drodze egzekucji. Natomiast dłużnik to podmiot, który według treści tytułu wykonawczego ma obowiązek spełnić określone świadczenie i przeciwko któremu toczy się egzekucja. Uczestnikiem postępowania jest każdy podmiot, który – ze względu na jego ujawnione w toku egzekucji prawo do zaspokojenia lub obowiązki podlegające przymusowemu urzeczywistnieniu albo ze względu na przyznane mu przez ustawę samoistne uprawnienie do dochodzenia świadczeń i praw stron – może wziąć udział w postępowaniu egzekucyjnym.

Niniejsze opracowanie dotyczy egzekucji z ruchomości, a więc postępowania, w którym przedmiotem egzekucji jest ruchomość. Jest to jeden z częściej stosowanych sposobów egzekucji.

Rozdział 1

ZAGADNIENIA WPROWADZAJĄCE

1.1. Sposoby dochodzenia zaspokojenia z ruchomości

1.1.1. Uwagi ogólne

Dochodzenie¹ zaspokojenia z ruchomości należy rozumieć jako podejmowanie przez wierzyciela określonych przepisami prawa działań, które zmierzają do zaspokojenia roszczenia wierzyciela poprzez sprzedaż, przejęcie na własność albo inne wykorzystanie ruchomości. Sposoby dochodzenia zaspokojenia z ruchomości można podzielić na umowne i przymusowe. Do umownych sposobów dochodzenia zaspokojenia z ruchomości należy zaliczyć np. określone w umowie zastawu rejestrowego prawo zastawnika do przejęcia na własność przedmiotu zastawu oraz podobne rozwiązania, które mogą być przyjęte w umowie przewłaszczenia na zabezpieczenie. Sposobami przymusowego dochodzenia zaspokojenia jest egzekucja sądowa, egzekucja administracyjna oraz sprzedaż ruchomości w postępowaniu upadłościowym. Sprzedaż ruchomości w postępowaniu restrukturyzacyjnym i zaspokojenie wierzyciela przez dłużnika z uzyskanych z tej sprzedaży środków nie jest sposobem dochodzenia zaspokojenia z ruchomości, gdyż:

- a) nie wynika z umowy ani nie ma charakteru przymusowego,
- b) nie jest wynikiem działań wierzyciela.

¹ Dochodzenie jest rozumiane w ujęciu dynamicznym jako pewien proces, zbiór czynności następujących jedna po drugiej i zmierzających do osiągnięcia zamierzonego celu.

Sprzedaż ruchomości przez dłużnika, który prowadzi postępowanie restrukturyzacyjne, jest dobrowolną sprzedażą składnika majątku i dobrowolnym zaspokojeniem wybranego wierzyciela. W taki sam sposób należy ocenić sprzedaż ruchomości przez zarządcę w postępowaniu sanacyjnym w trybie określonym w art. 323 pr. restr. Zgodnie z ust. 1 tego przepisu składniki mienia należącego do dłużnika i wchodzącego w skład masy sanacyjnej mogą zostać zbyte przez zarządcę, za zgodą sędziego-komisarza, który określa warunki ich zbycia. Sprzedaż w tym trybie wywołuje takie skutki jak sprzedaż dokonana przez syndyka w postępowaniu upadłościowym. Zarządca sporządza odrębny plan podziału sum uzyskanych ze sprzedaży rzeczy, wierzytelności i praw obciążonych hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską zgodnie z przepisami Prawa upadłościowego. Ostatecznie w wyniku sprzedaży w postępowaniu sanacyjnym ruchomości obciążonej rzeczowo dojdzie do zaspokojenia zabezpieczonych na tej ruchomości wierzycieli. Jednak zaspokojenie wierzycieli wskutek sprzedaży ruchomości w postępowaniu sanacyjnym nie jest podstawowym celem sprzedaży, a niejako skutkiem ubocznym sprzedaży, która w tym postępowaniu ma charakter środka restrukturyzacyjnego. Stąd też nie można sprzedaży w postępowaniu sanacyjnym traktować jako sposobu dochodzenia zaspokojenia z ruchomości, gdyż uzyskanie zaspokojenia nie zależy od wierzyciela, ale od dłużnika i zarządcy, którzy w ramach planu restrukturyzacyjnego w określony sposób planują realizację restrukturyzacji przedsiębiorstwa dłużnika.

Przykład

Wobec dłużnika, Arekx spółki z o.o z siedzibą w Poznaniu, toczy się postępowanie sanacyjne, w którym zarządcą został ustanowiony Jan Kowalski. Jan Kowalski, sporządzając spis masy sanacyjnej, ujął w nim samochód osobowy marki Dacia Duster obciążony zastawem rejestrowym na rzecz Banku Dobry Kredyt S.A. celem zabezpieczenia wierzytelności z tytułu umowy pożyczki. Wartość wierzytelności wynosi 25 000 zł. Zarządca oszacował wartość samochodu na 38 000 zł. Następnie zarządca wystąpił do sędziego-komisarza o wyrażenie zgody na

sprzedaż samochodu z wolnej ręki, po zamieszczeniu i utrzymywaniu przez 14 dni ogłoszenia w Internecie na wskazanych stronach, za cenę nie niższą niż cena oszacowania, tj. 38 000 zł. Sędzia-komisarz postanowieniem wyraził na to zgodę. Zarządca sprzedał samochód za cenę 39 000 zł. Następnie zarządca sporządził plan podziału sumy uzyskanej ze sprzedaży zgodnie z art. 336 i 345 pr. upadł. Wierzyciel Bank Dobry Kredyt S.A. został zaspokojony przez zarządcę w wyniku wykonania planu podziału. Pozostała część środków uzyskanych ze sprzedaży wpłynęła do masy sanacyjnej.

1.1.2. Umowne zaspokojenie zastawnika zastawu rejestrowego

Co do zasady, zgodnie z art. 21 u.z.r. zaspokojenie zastawnika z przedmiotu zastawu rejestrowego następuje w drodze sądowego postępowania egzekucyjnego, o ile przepisy tej ustawy nie stanowią inaczej. Jednakże umowa zastawnicza może przewidywać również inne sposoby zaspokojenia zastawnika.

Zgodnie z art. 22 ust. 1 u.z.r. umowa zastawnicza może przewidywać zaspokojenie zastawnika przez przejęcie przez niego na własność przedmiotu zastawu rejestrowego m.in. wówczas, gdy przedmiotem zastawu rejestrowego są rzeczy występujące powszechnie w obrocie towarowym albo też rzeczy lub zbiory rzeczy lub praw stanowiące całość gospodarczą, a strony w umowie zastawniczej ściśle oznaczyły wartość przedmiotu zastawu albo określiły sposób ustalenia jego wartości dla zaspokojenia zastawnika. Przejęcie na własność przedmiotu zastawu rejestrowego następuje po upływie terminu do wykonania zobowiązania, które zostało zabezpieczone tym zastawem, z dniem złożenia przez zastawnika oświadczenia na piśmie o przejęciu tego przedmiotu na własność. Jeżeli umowa zastawnicza przewiduje zaspokojenie zastawnika w drodze przejęcia na własność rzeczy obciążonych zastawem rejestrowym, występujących powszechnie w obrocie towarowym, wartość przejętych rzeczy ustala się na podstawie średniej ceny tych rzeczy z dnia przejęcia. Wierzytelność zabezpieczona zastawem rejestrowym ulega zaspokojeniu

do wysokości wartości przedmiotu zastawu rejestrowego przejętego na własność przez zastawnika. Jeżeli wartość przedmiotu zastawu rejestrowego przewyższa wysokość wierzytelności zabezpieczonej zastawem rejestrowym, zastawnik jest zobowiązany do uiszczenia kwoty nadwyżki w terminie 14 dni od dnia przejęcia.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 u.z.r. umowa zastawnicza może przewidywać również, że zaspokojenie zastawnika nastąpi przez sprzedaż przedmiotu zastawu rejestrowego w drodze przetargu publicznego, który przeprowadzi notariusz lub komornik, w terminie 14 dni od dnia złożenia przez zastawnika wniosku o dokonanie sprzedaży. Sprzedaż przedmiotu zastawu rejestrowego w trybie przetargu publicznego ma takie same skutki, jak sprzedaż w postępowaniu egzekucyjnym.

Przykład

Adam Nowak zawarł z bankiem Dobry Kredyt S.A. ugodę, w której uznał swój dług wobec banku z umów kredytowych i zobowiązał się do spłaty zadłużenia. Zabezpieczenie wykonania ugody stanowił m.in. zastaw rejestrowy na rzeczach ruchomych wyszczególnionych w ugodzie. Z uwagi na fakt, że wnioskodawca nie realizował swoich zobowiązań wynikających z ugody, bank działając w trybie art. 22 ust. 2 pkt 2 u.z.r., jako zastawnik, złożył oświadczenie o przejęciu przedmiotu zastawu rejestrowego i wezwał wnioskodawcę do wydania rzeczy. Należy uznać, że w przedstawionej sytuacji miała miejsce dostawa towarów (wydanie przedmiotu zastawu – rzeczy ruchomych wyszczególnionych w ugodzie) w zamian za niespłaconą w terminie wierzytelność (zadłużenia), a zatem czynność, do której wprost odnosi się art. 7 ust. 1 ustawy z 11.03.2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2022 r. poz. 931), podlegająca opodatkowaniu podatkiem VAT. W tym przypadku wydanie przedmiotu zastawu pełni funkcję dostawy faktycznie odpłatnej. Zatem z chwilą wydania zastawnikowi – bankowi przez Adama Nowaka towaru w postaci przedmiotów zastawu (rzeczy ruchomych wyszczególnionych w ugodzie) powstał po stronie wnioskodawcy obowiązek wystawienia faktury VAT dokumentującej powyższe wydanie towaru (por. wyrok WSA w Warszawie z 24.05.2017 r., III SA/Wa 1466/16, LEX nr 2324489).

1.1.3. Umowne zaspokojenie przewidziane w umowie przewłaszczenia na zabezpieczenie

Konstrukcja przewłaszczenia na zabezpieczenie polega na tym, że w celu zabezpieczenia określonej wierzytelności dłużnik przenosi na wierzyciela własność rzeczy, przy tym strony ustalają, iż po wygaśnięciu wierzytelności własność ta wróci do dłużnika. Niewątpliwie, zgodnie z zasadą swobody umów, strony w umowie przewłaszczenia na zabezpieczenie mogą również określić sposób i warunki zaspokojenia wierzyciela w przypadku braku dobrowolnego zaspokojenia wierzytelności w umówionym terminie. W szczególności strony mogą ustalić, że:

- a) wierzyciel zaspokoi się poprzez zatrzymanie rzeczy dla siebie,
- b) zaspokojenie nastąpi poprzez sprzedaż rzeczy i rozliczenie sumy uzyskanej ze sprzedaży.

W literaturze słusznie zwraca się uwagę, że w pierwszym przypadku należy pamiętać, że wartość przewłaszczonych rzeczy nie zawsze jest równa wartości zabezpieczonej wierzytelności. Dlatego w celu uniknięcia mogących się tu pojawić wątpliwości strony powinny w takim przypadku ustalić wartość przedmiotu przewłaszczenia, a co z tym związane – określić, co stanie się z kwotą różnicy pomiędzy wartością przewłaszczonych rzeczy a wartością wierzytelności².

W przypadku określenia, że zaspokojenie nastąpi w drodze sprzedaży i rozliczenia uzyskanych środków, strony powinny w umowie bardzo precyzyjnie określić tryb i czas sprzedaży.

1.1.4. Egzekucja sądowa z ruchomości

Egzekucja to zastosowanie przez powołane do tego organy państwowe przewidzianych prawem środków przymusu w celu uzyskania od dłużnika świadczenia należnego wierzycielowi na podstawie tytułu

² J. Górecki, *Niektóre następstwa i skutki umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie*, „Rejent” 1997/4.

wykonawczego³. W przypadku egzekucji sądowej środki przymusu są stosowane przez organy sądowe. W literaturze odróżnia się egzekucję od postępowania egzekucyjnego, przez które rozumie się ogół czynności związanych z egzekucją, rozpoczętych złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji⁴. Pojęcie postępowania egzekucyjnego jest więc szersze, gdyż oprócz egzekucji w znaczeniu wskazanym wyżej obejmuje również czynności początkowe, np. wezwanie do uiszczenia opłaty i czynności końcowe, np. zwrot wierzycielowi tytułu wykonawczego.

Egzekucja sądowa z ruchomości jest to zastosowanie – w ramach postępowania egzekucyjnego – przez powołane do tego organy państwowe środków przymusu umożliwiających uzyskanie od dłużnika świadczenia należnego wierzycielowi na podstawie tytułu wykonawczego poprzez zajęcie, a następnie sprzedaż lub przejęcie na własność ruchomości.

1.1.5. Egzekucja administracyjna z ruchomości

Egzekucja z ruchomości jest jednym ze środków egzekucyjnych w egzekucji administracyjnej (art. 1a pkt 12 u.p.e.a.).

Organem właściwym miejscowo do przeprowadzenia administracyjnej egzekucji z ruchomości jest organ właściwy według miejsca zamieszkania lub siedziby zobowiązanego. Jeżeli zobowiązany ma miejsce zamieszkania lub siedzibę na terenie państwa członkowskiego lub państwa trzeciego, organem egzekucyjnym w egzekucji należności pieniężnych z ruchomości jest organ będący jednocześnie wierzycielem. W przypadku gdy wierzyciel nie jest jednocześnie organem egzekucyjnym, właściwość miejscową organu egzekucyjnego ustala się według siedziby wierzyciela. Gdyby jednak ruchomości zobowiązanego lub większa ich część nie znajdowała się na terenie działania organu egzekucyjnego właściwego zgodnie z powyższymi zasadami, to właściwość

³ Por. J. Jankowski, *Ustawa o komornikach...*, s. 36–37 i powołana tam literatura.

⁴ J. Jankowski, *Ustawa o komornikach...*, s. 37.

miejscową organu egzekucyjnego niebędącego naczelnikiem urzędu skarbowego lub dyrektorem oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ustala się według miejsca położenia składników majątku.

Wszczęcie administracyjnej egzekucji z ruchomości następuje przez podpisanie protokołu zajęcia ruchomości przez pracownika obsługującego organ egzekucyjny, jeżeli to podpisanie nastąpiło przed doręczeniem zobowiązanemu odpisu tytułu wykonawczego⁵ (art. 26 § 5 pkt 3 u.p.e.a.).

Zgodnie z art. 67 § 4 u.p.e.a. protokół zajęcia i odbioru ruchomości zawiera:

- 1) oznaczenie zobowiązanego, wierzyciela i organu egzekucyjnego;
- 2) numer tytułu wykonawczego stanowiącego podstawę zajęcia, a w przypadku jednolitego tytułu wykonawczego lub zagranicznego tytułu wykonawczego – również wskazanie jego rodzaju;
- 3) kwotę należności, okres, za który należność została ustalona lub określona, termin płatności należności, rodzaj i stopę odsetek z tytułu niezapłacenia należności w terminie oraz kwotę odsetek naliczonych do dnia wystawienia zawiadomienia;
- 4) kwotę kosztów egzekucyjnych;
- 5) datę wystawienia zawiadomienia, podpis z podaniem imienia, nazwiska i stanowiska służbowego podpisującego oraz odcisk pieczęci organu egzekucyjnego;
- 6) wyszczególnienie zajętych ruchomości z podaniem ich ilości, rodzaju jednostki miary i wartości szacunkowej ruchomości, jeżeli jej oszacowanie nie zostało zastrzeżone dla biegłego skarbowego;
- 7) adnotację, które z zajętych ruchomości mogą być sprzedane bezpośrednio po zajęciu, a także które ruchomości poborca

⁵ Zgodnie z ogólnymi zasadami wszczęcie postępowania egzekucyjnego w administracji następuje z chwilą: 1) doręczenia wniosku o wszczęcie egzekucji administracyjnej i tytułu wykonawczego organowi egzekucyjnemu, jeżeli wierzyciel nie jest jednocześnie organem egzekucyjnym; 2) nadania tytułowi wykonawczemu klauzuli o skierowaniu tego tytułu do egzekucji administracyjnej, jeżeli wierzyciel jest jednocześnie organem egzekucyjnym; 3) wystawienia tytułu wykonawczego w przypadku przekształcenia zajęcia zabezpieczającego w zajęcie egzekucyjne (art. 26 § 3a u.p.e.a.).

- pozostawia pod dozorem zobowiązanego lub osoby zastępującej zobowiązanego, a które odbiera;
- 8) pouczenie zobowiązanego o skutkach zajęcia ruchomości;
 - 9) pouczenie dozorczy o skutkach przyjęcia ruchomości pod dozór;
 - 10) podpisy obecnych lub wzmiankę o przyczynie braku podpisów.

Zgodnie z art. 67b u.p.e.a. organ egzekucyjny zwraca się do biegłego skarbowego o oszacowanie wartości zajętej ruchomości lub prawa majątkowego. Biegły skarbowy może odmówić dokonania szacunku wartości majątku zobowiązanego znajdującego się na terenie działania izby administracji skarbowej, na listę której został wpisany, tylko z ważnych przyczyn. Zgodnie z art. 67d § 1 u.p.e.a. organ egzekucyjny zawiadamia zobowiązanego o wyznaczonym terminie oszacowania wartości ruchomości lub prawa majątkowego przez biegłego skarbowego i przesyła zobowiązanemu odpis protokołu oszacowania. Jeżeli zobowiązany nie zgadza się z oszacowaniem przez biegłego skarbowego wartości ruchomości lub prawa majątkowego, może w terminie 7 dni od dnia doręczenia mu odpisu protokołu oszacowania wystąpić do organu egzekucyjnego z wnioskiem o dokonanie tego oszacowania przez biegłego sądowego. W przypadku gdy wartość zajętej ruchomości lub prawa majątkowego oszacowana przez biegłego sądowego nie różni się co najmniej o 25% od wartości oszacowanej przez biegłego skarbowego, koszty oszacowania przez biegłego sądowego ponosi zobowiązany. Wniesienie przez zobowiązanego wniosku, o którym mowa wyżej, wstrzymuje sprzedaż zajętych rzeczy.

1.1.6. Zaspokojenie z ruchomości w postępowaniu upadłościowym

Postępowanie upadłościowe jest rodzajem postępowania cywilnego, które, odwołując się do definicji przyjętej przez W. Berutowicza⁶, można zdefiniować jako zorganizowane za pomocą stosunków

⁶ W. Berutowicz, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 1984, s. 22; por. również pogląd wyrażony w W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 1983, s. 9, gdzie wskazano, że postępowanie cywilne jest

prawno-procesowych działanie sądowych i pozasądowych organów postępowania z udziałem zainteresowanych podmiotów mające na celu ochronę społecznych i indywidualnych interesów, wyrażających się w dążeniu do zaspokojenia wierzycieli z całego majątku dłużnika wchodzącego w skład masy upadłości z uwzględnieniem przyjętych zasad zaspokajania i przy zabezpieczeniu słusznych praw dłużnika, poprzez stosowanie w konkretnym stanie faktycznym odpowiedniej normy prawa. Z definicji tej wynika, że istotą postępowania upadłościowego jest likwidacja masy upadłości i przeznaczenie uzyskanych środków na zaspokojenie wierzycieli upadłego. Likwidacja masy upadłości jest przymusową formą spieniężenia majątku dłużnika wchodzącego w skład masy upadłości. W pewnym sensie można przyjąć, że postępowanie upadłościowe, w ramach którego jest przeprowadzana likwidacja masy upadłości, przyjmuje postać egzekucji generalnej, gdyż co do zasady jest skierowane do całego majątku dłużnika⁷ i zmierza do zaspokojenia wszystkich jego wierzycieli.

Zgodnie z art. 61 pr. upadł. z dniem ogłoszenia upadłości majątek upadłego staje się masą upadłości, która służy zaspokojeniu wierzycieli upadłego. W skład masy upadłości wchodzi majątek należący do upadłego w dniu ogłoszenia upadłości oraz nabyty przez upadłego w toku postępowania upadłościowego, z wyjątkami określonymi w art. 63–67a pr. upadł. Zgodnie z art. 63 ust. 1 pkt 1 pr. upadł. nie wchodzi do masy upadłości mienie, które jest wyłączone od egzekucji według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, co oznacza, że ruchomości, które są wyłączone od egzekucji na podstawie przepisów tego kodeksu nie wchodzi do masy upadłości. Ruchomości mogą również zostać wyłączone z masy na podstawie:

- 1) uchwały zgromadzenia wierzycieli (art. 63 ust. 2 pr. upadł.);
- 2) postanowienia sędziego-komisarza, które może zostać wydane, jeżeli ruchomości nie można zbyć z zachowaniem przepisów

prawnie zorganizowanym działaniem ludzkim służącym załatwianiu spraw cywilnych. Przez załatwianie spraw cywilnych Autorzy rozumieją rozpoznawanie tych spraw, przymusowe wykonywanie orzeczeń sądowych oraz dokonywanie innych czynności w tych sprawach.

⁷ Z uwzględnieniem jednak ustawowych wyłączeń.

Prawa upadłościowego, a dalsze ich pozostawienie w masie upadłości będzie niekorzystne dla wierzycieli z uwagi na obciążenie masy upadłości związanymi z tym kosztami (art. 315 pr. upadł.).

Skład masy upadłości ustala syndyk. Zgodnie z art. 69 ust. 1 pr. upadł. ustalenie składu masy upadłości na dzień ogłoszenia upadłości następuje przez sporządzenie w systemie teleinformatycznym obsługującym postępowanie sądowe według wzorca udostępnionego w tym systemie spisu objętych przez syndyka ruchomości, nieruchomości, środków pieniężnych oraz przysługujących upadłemu praw majątkowych, a także przez sporządzenie spisu należności. Zgodnie z ust. 1a tego przepisu, jeżeli syndyk na podstawie ksiąg upadłego oraz dokumentów bezspornych ustali, że w skład masy upadłości wchodzi ruchomości, nieruchomości oraz środki pieniężne, których syndyk nie objął, sporządza ich spis, wskazując, których składników masy nie objął na skutek czynności bezskutecznych. Syndyk sporządza spisy, o których mowa w ust. 1 i 1a, na bieżąco, w miarę ustalania składu masy upadłości i obejmowania składników majątku wchodzących w skład masy upadłości. Podczas sporządzania spisów syndyk usuwa błędnie wpisane pozycje (ust. 1c tego przepisu). Każdorazowy stan spisu objętych przez syndyka ruchomości, nieruchomości, środków pieniężnych oraz przysługujących upadłemu praw majątkowych jest ujawniany w Krajowym Rejestrze Zadłużonych. Zawarte w spisie należności informacje o przysługujących upadłemu wierzytelnościach podlegają ujawnieniu dopiero z chwilą obwieszczenia w Krajowym Rejestrze Zadłużonych uchwały rady wierzycieli albo postanowienia sędziego-komisarza o wyrażeniu zgody na sprzedaż wierzytelności. Po zakończeniu ustalania składu masy upadłości syndyk składa spis inwentarza, który obejmuje raporty ze sporządzonych według stanu na dzień ogłoszenia upadłości spisów:

- 1) objętych przez syndyka ruchomości, nieruchomości, środków pieniężnych oraz przysługujących upadłemu praw majątkowych;
- 2) ruchomości, nieruchomości oraz środków pieniężnych, których syndyk nie objął;
- 3) należności.

Zgodnie z art. 69 ust. 2 pr. upadł. wraz ze spisem inwentarza dokonuje się oszacowania majątku wchodzącego do masy upadłości.

Z powyższych regulacji wynika, że zarówno procedura ustalania składu masy upadłości, jak i spis inwentarza, są w pełni jawne i publikowane na Portalu Publicznym Krajowego Rejestru Zadłużonych, co obrazują poniższe obrazy.

Rysunek nr 1. Widok informacji o przebiegu postępowania z uwzględnieniem informacji o składzie masy upadłości.

The screenshot shows the 'Szczegóły Zbioru Postępowan' (Details of the Collection of Proceedings) page. The left sidebar contains navigation links: 'Strona główna', 'Wyszukiwanie podmiotów', 'Wyszukiwanie wspólników', 'Wyszukiwanie masy upadłości', 'Tablica ogłoszeń', and 'Wyszukiwanie doradców restrukturyzacyjnych'. The main content area is titled 'Szczegóły Zbioru Postępowan' and includes a table with columns: 'Rodzaj postępowania', 'Sygnatura', 'Data rejestracji', 'Data zakończenia', and 'Status'. Two rows are visible: one for 'postępowanie o ogłoszenie upadłości osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej' (KO1K/GU/27/2022) and another for 'postępowanie upadłościowe prowadzone przez syndyka' (KO1K/GUp-s/6/2022). The second row is selected. Below this, there are tabs: 'Podstawowe dane', 'Przebieg postępowania', 'Syndyci', and 'Skład masy upadłości'. The 'Skład masy upadłości' tab is active, showing a list of assets under the heading 'Spis ruchomości'. The table has columns: 'Nr Tł', 'Nazwa i status składnika Tł', 'Typ składnika Tł', 'Ilość Tł', 'Wartość oszacowania Tł', and 'Ilość pozostała Tł'. One asset is listed: 'Ford Mondeo Turnier 2.0 TDCI' (MFO4) with a value of 4,500.00 PLN. A sidebar on the right titled 'Skład masy upadłości' lists: 1. Spis ruchomości, 2. Spis nieruchomości, 3. Spis środków pieniężnych, and 4. Spis przysługujących praw majątkowych. A note at the bottom right states: 'Pola w nagłówkach tabel służą filtrowaniu danych. W polach można wprowadzić ci wyraz, fragment wyrazu lub kilka fragmentów szukanych wyrazów muszą wystąpić łącznie.'

Rysunek nr 2. Widok informacji szczegółowych o składniku masy upadłości.

The screenshot shows the 'Szczegóły Składnika Masy Upadłości' (Details of the Liquidation Asset) page. The left sidebar is identical to the previous screenshot. The main content area is titled 'Szczegóły Składnika Masy Upadłości' and includes a section 'Szczegóły ruchomości'. The 'Status' is 'AKTUALNY'. Below this is a table with columns: 'Nr', 'Nazwa składnika', 'Typ składnika', 'Ilość', 'Wartość oszacowania', and 'Spis masy'. One asset is listed: 'samochód osobowy Audi A6' with a value of 20,000.00 PLN. Below the table, there are fields for 'Oznaczenie / nr inwentarzowy / nr rejestracyjny' (ZSD 27530), 'Numer fabryczny' (WALZZZ4F67N149877), and 'Rok produkcji' (2007). There are also fields for 'Ilość jednostki miary' (1 sztuka), 'Wycena jednostkowa' (20000), 'Wartość oszacowania' (20000), and 'Waluta' (PLN). A 'Dodatkowy opis' field contains 'pojemność 3123,00cm, 188,00 kW'. A sidebar on the right titled 'Podsum' shows: 'Ilość sztuk', 'Suma w PLN', 'Ilość sztuk z innych', and 'Ilość post'. At the bottom right, there is a link 'Instrukcje' and a note 'Polityka cookies'.